

Lepingukeele keerukus

Riina Reinsalu

Vabakutseline keeleteoimetaja, MA

Lepingutel kui õigustekstidelt, mis reguleerivad meie igapäevategemisi, eeldatakse täpsust, ühemõttelisust ja ammendavust. Ometi heidetakse lepingukeelele ette selle olematut kergust: lepinguid on pahatihti raske mõista. Ühelt poolt tuleneb see kindlasti juriidilistest keerdkäikudest, vajadusest panna seaduste taustal lepingutingimused kirja võimalikult täpselt. Täpsusele tuleb aga lõivu maksta. Olgugi et lepingutingimuste esitamise viis võib vastata juriidilise täpsuse nõuetele, on nende tingimuste sõnastamisel lastud sageli silmist üldine siht: et lepingud saaksid meie elu lihtsustada, peab lepingukeel olema kerge ja üheselt mõistetav. Suutmatus hoiduda paberlikust sõnavahust ja keerulistest lausestruktuuridest ei võimalda lepingutel seda eesmärki täita.

Olen lepingute keeekasutust seni vaadelnud keeleanalüüsi, mitte keeleteoimetaja vaatevinklist: sedastanud, mis keelelisi erijooni lepingutes leidub, kuid hoidunud hinnangute andmisest või soovitude esitamisest.¹ See artikkel aga nõuab teistsugust käsitusviisi. Tuginedes keeleteaduslikule lausestruktuuri analüüsile, toon artiklis näidete varal välja, milles võib seisneda lepingukeele keerukus lausetasandil ja kuidas seda võimaluse korral vältida, ilma et sisuline täpsus seetõttu kannataks. Selle tarbeks olen analüüsinud Otepää vallavalitsusega aastatel 2006–2008 sõlmitud 39 töövõtu- ja käsunduslepingut.² Piirdumine teenuse osutamise lepingute kahe alaliigiga ei pruugi küll anda selget pilti lepingute kui tekstiliigi lausestruktuurist, kuid võimaldab visandada piirjooni ja on edasise analüüsi heaks lähtekohaks.

Ülekoormatud laused

Töövõtu- ja käsunduslepingute analüüsist selgub, et lepingute lausestruktuur on võrdlemisi lihtsakoeline: enamik lauseid on lihtlaused või väga lihtsa ülesehitusega liitlaused. Seda võib pidada mõnevõrra üllatuslikuks (teenuse osutamise lepingute eripäraks?), sest võiks ju arvata, et lepingute keeekasutust analüüsides on esmalt vaja läbi murda pea- ja kõrvallausete rägastikust. Tuleb välja, et keerulist lauseskeemi on rakendatud harva ja nendel vähestelgi juhtudel ei nõua lause jälgimine erilist pingutust (1a)³.

(1a) *Kui Tellijal on Töövõtja ees võlgnevusi käesoleva Lepingu alusel või muude Green Building Development OÜ ja Otepää Vallavalitsuse vahel sõlmitud lepingute alusel või kui Töövõtjal on pärast käesoleva Lepingu sõlmimist teatavaks saanud sellised asjaolud, mis annavad piisavalt alust*

(1b) *Kui tellija on töövõtjale võlgu selle lepingu või muude OÜ Green Building Development ja Otepää Vallavalitsuse vahel sõlmitud lepingute alusel või kui töövõtjal on pärast selle lepingu sõlmimist teatavaks saanud sellised asjaolud, mis annavad piisavalt alust arvata, et tellija ei suuda*

¹ R. Reinsalu. Leping tekstiliigina: žanrstruktuur. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 7. Toimetanud H. Metslang, M. Langemets, M-M. Sepper. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2011, lk 215–229. R. Reinsalu. Lepingute lausestruktuur. – Emakeele Seltsi aastaraamat 57 (2011), 2012 (ilmumas).

² <http://avalik.amphora.ee/otepaa/documents.aspx?org=66&unit=-1&fid=272>;

<http://avalik.amphora.ee/otepaa/documents.aspx?org=66&unit=-1&fid=271> (25.01.2009).

³ Vasakul olen esitanud näitelauseid sellisel kujul, nagu need lepingutes esinevad, paremal needsamad laused keeleliselt korrastatud kujul. Esiletõstmist vajavad lauseosad olen alla jooninud.

arvata, et Tellija ei suuda Projekteerimistöode eest tasuda maksejõuetuse tõttu, on Töövõtjal õigus mitte anda valmis Projekteerimistöid üle enne kui Tellija on likvideerinud oma võlgnevused Green Building Development OÜ ees või tasunud Projekteerimistöode eest ette.

projekteerimistöode eest tasuda maksejõuetuse tõttu, on töövõtjal õigus mitte anda valmis projekteerimistöid üle enne, kui tellija on likvideerinud oma võlgnevused OÜ-le Green Building Development või tasunud projekteerimistöode eest ette.

Ometi näitab analüüs, et lepingute lausestruktuur on üle poole võrra keerulisem kui romaanil ja mõnevõrra keerulisem kui uudistekstidel. Kuna lepingute laused on enamjaolt lihtlause kujul, kuid lepingutingimused on siiski vaja võimalikult täpselt kirja panna, tekib olukord, kus ühte fraasi püütakse suruda kokku nii palju teavet kui võimalik ja fraasid ise ühendatakse keerukaks lausestruktuuriks (2a). Nii koormatakse laused teabega üle, kuid sisutihedat lauset on raske mõista, eriti kui kantseleikeelendite vohamisele ei suudeta piiri panna. Mõnel juhul on lepinguteksti loomisel kopeeritud ka seaduse, praegusel juhul võlaõigusseaduse sõnastust (3a), kuid seadusteksti keel ületab oma pikkuse ja keerukuse poolest teisi õigusvaldkonna allkeeli.⁴

(2a) Tellija kohustub tasuma Töövõtjale punktis 1 nimetatud töö teostamise eest 187 620 (üks sada kaheksakümmend seitse tuhat kuussada kaksikümmend) krooni, peale töö üleandmise-vastuvõtmise akti allakirjutamist seitsme (7) kalendripäeva jooksul Töövõtja poolt esitatud arve alusel MTÜ Liivimaa Arenduskeskus arveldusarvele ...

(2b) Tellija kohustub tasuma töövõtjale punktis 1 nimetatud töö tegemise eest 187 620 (sada kaheksakümmend seitse tuhat kuussada kaksikümmend) krooni, mis tuleb töövõtja esitatud arve alusel kanda seitsme kalendripäeva jooksul alates töö üleandmise-vastuvõtmise akti allakirjutamisest MTÜ Liivimaa Arenduskeskus arvelduskontole ...

(3a) Vääramatü jõud on asjaolu, mida Töövõtja ei saanud mõjutada ja mõistlikkuse põhimõttest lähtudes ei saanud temalt oodata, et ta Lepingu sõlmimise ajal selle asjaoluga arvestaks või seda väldiks või takistava asjaolu või selle tagajärje ületaks.

(3b) Vääramatü jõud on asjaolu, mida töövõtja ei saanud mõjutada, ja mõistlikkuse põhimõttest lähtudes ei saanud temalt oodata, et ta lepingu sõlmimise ajal selle asjaoluga arvestaks või seda väldiks või takistava asjaolu või selle tagajärje ületaks.

Nagu näha, esindab näide 2a lihtlause, mis pole kuigi pikk, kuid annab maksetingimusi üksikasjalikult edasi: on öeldud, kes, mille eest, kui palju, millal, mille alusel ja kuhu raha üle peab kandma. Tingimused on esitatud ridamisi, nii et lugemine nõuab teatavat pingutust, sest lause ei paku hingetõmbepause. Lisaks takistavad teksti sujuvat lugemist kiilud, mis sulgudesse paigutatuna pakuvad küll lisateavet, kuid raskendavad infoküllase lause lugemist veelgi. Kaaluda võiks lause liigendamist kõrvallause abil (2b).

Alati ei ole aga võimalik ega otstarbekaski teabe hulka kõrvallausega hajutada või lauset selguse huvides poolitada, ent ka sel juhul ei tohiks unustada, et peale sisulise täpsuse on vaja taga ajada ka keelelist täpsust. Lisaks tuleb arvestada nõuet, et õiguskeel peaks olema neutraalne, mis tähendab, et paberlikel sõnadel ja väljenditel kui stiilivärvinguga keelenditel

⁴ **K. Kerge.** Kirjakeele kasutusvaldkondade süntaktiline keerukus. – Tekstid ja taustad. Artikleid tekstianalüüsist. Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 23. Toimetanud R. Kasik. Tartu: Tartu Ülikool, 2002, lk 29–46.

ei tohiks lepingutes kohta olla. Järgnevalt vaatlen lauseanalüüsi taustal, kuidas võiks lihtsate vahenditega vähendada lepingukeele lopsakust.

Nominaalstiil

Nominalisatsioonid, mis enamasti on vormitud *mine*-tuletisteks, on lepingutes ootuspäraselt palju. Nominalisatsioonide kasutamine on seotud lepingule kui ametlikule tekstile iseloomuliku kalduvusega nimetada tegevusi terminilaadselt. Ühtlasi pakuvad need võimalust lülitada ühte tegevusse teine tegevus. Nii näiteks sisaldab näitelause 4a seitset *mine*-tuletist, mida lausest välja praakida ei anna, kuid see-eest saab teha muid keeleparandusi (4b).

(4a) <i>Projekteerimistöode, samuti projektdokumentatsiooni <u>üleandmise</u> vormistamiseks esitab Töövõtja pärast p 4.2.7. nimetatud pretensioonide <u>esitamise</u> tähtaja <u>möödumist</u> Tellijale <u>alla</u> kirjutamiseks <u>üleandmise-vastuvõtmise</u> akti.</i>	(4b) <i>Projekteerimistöode, samuti projektdokumentatsiooni <u>üleandmise</u> vormistamiseks esitab töövõtja pärast punktis 4.2.7 nimetatud pretensioonide esitamise tähtaja möödumist tellijale allakirjutamiseks <u>üleandmis-vastuvõtmisakti</u>.</i>
--	--

Sellised nominalisatsioonid on paratamatus, tähelepanu tuleks aga pöörata kahele asjaolule. Esiteks kiputakse *mine*-tuletisi kasutama koos n-ö tühverbidega, neist kõige altimad on tarindeid moodustama verbid *toimuma* ja *kuuluma*. Verb *toimuma* võimaldab tegija lausest taandada, mistõttu jääb mulje, nagu juhtuksid asjad siin maailmas iseenesest (5a, 6a).

(5a) <i><u>Tasustamine toimub</u> etapiviisiliselt, esitatud arvete alusel</i>	(5b) <i>Tasu makstakse esitatud arvete alusel osade kaupa.</i>
(6a) <i><u>Teadete edastamine toimub</u> telefoni või e-posti teel, v.a juhtudel, kui teatatakse Lepingu ühepoolsest lõpetamisest ja millest peab teatama kirja teel.</i>	(6b) <i>Teated edastatakse telefoni või e-posti teel, v.a juhtudel, kui teatatakse lepingu ühepoolsest lõpetamisest ja millest peab teatama kirja teel.</i>

Nii jääb näitelause 5a põhjal selgusetuks, kes peab tasu maksma, samuti ei ütle see lause midagi arve esitaja kohta. Lauses 6a on aga kasutatud suisa kaht tegija ähmastamise viisi: automaatse toimumisprotsessi (*teadete edastamine toimub*) kõrval ka impersonaalset protsessi (*teatatakse*), lisaks võimaldab modaalverb *pidama* tegija lausest välja jätta (*peab teatama*). Kui ajakirjanduskeeles kasutatakse selliseid keelevõtteid ideoloogilisel eesmärgil – tegija varjamiseks või tema vastutuse vähendamiseks⁵ –, siis lepingute puhul jääb ideoloogiline aspekt selgelt tagaplaanile. Lepingutes on tegija rollis enamasti emb-kumb lepingupool või mõlemad koos, mistõttu võimaldavad nende selgepiirilised funktsioonid, varasem kontekst ja üldised teadmised tegijat enamasti tuvastada. Ka eeltoodud lausetele eelneb lepingus lause, kus on öeldud, kes kellele tasu maksab ja kes keda peab teavitama, mistõttu ei tule umbisikulist väljendusviisi siin ilmingimata vältida.

Ka verbi *kuuluma* kasutamine koos *mine*-tuletisega on märk kantseliitlikust keelepruugist, sest *kuuluma* on siin semantiliselt tühi. Eriti visalt püsib lepingukeeles fraas *kuulub tasumisele/maksmisele* (7a, 8a), selle asemel et öelda *tasutavad summad* või *tasult makstav tulumaks*.

(7a) <i>Käesoleva lepingu alusel <u>tasumisele</u></i>	(7b) <i>Lepingu alusel tasutavad summad võib</i>
--	--

⁵ R. Kasik. Nominaliseeritud protsessi agent meediaaudistes. – Emakeele Seltsi aastaraamat 51 (2005), 2006, lk 21–37.

kuuluvad summad võib toetuse saaja eest välja maksta Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) toetuse saaja eest välja maksta sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK).

(8a) Tellija tasub Töövõtja eest Tasult maksmisele kuuluva tulumaksu, töötuskindlustusmaksu ja pensionikindlustusmaksu. (8b) Tellija tasub töövõtja eest tasult makstava tulumaksu ning töötuskindlustuse ja pensionikindlustuse makse.

(9a) Leping kuulub täitmisele Poolte õigusjärglaste poolt samadel tingimustel. (9b) Poolte õigusjärglased täidavad lepingut samadel tingimustel.

(10a) Tähtaegadeks mittetasumisel kuuluvad töövõtja omandis olevad materjalid töövõtja poolt demonteerimisele. (10b) Kui summat ei tasuta ettenähtud ajaks, on töövõtjal õigus demonteerida tema omandis olevad materjalid.

Näitelausest 9a ja 10a ilmneb teine nominalisatsioonidega seotud pahe: väljendada tegijat *poolt*-tarindi abil. Kuna enamasti ei ole tegijat võimalik nominalisatsioonifraasi koosseisus esitada – põhjuseks on siinkohal jällegi needsamad tühisõnad –, minnakse kergema vastupanu teed ja seotakse see fraasiga sõna *poolt* abil. Selline lohisev sõnastus on kujunenud nii harjumuspäraseks, et alternatiive ei vaevuta otsima, kuigi loobumine tühivõrdist aitab enamasti hädast välja (9b). Vahel saab tarbetust *poolt*-tarindist lahti ka kõrvallause abil (10b).

***poolt*-tarindid**

poolt-tarindid ei seonu üksnes nominalisatsioonidega. Lauselisuse tasandite võrdlusest tuleb välja, et 8% *poolt*-tarinditest on seotud pea- ja kõrvallausetega (11a, 12a), 31% nominalisatsioonidega (9a, 10a) ning 61% kesksõnadega (13a). See, et pea- ja kõrvallause tasandil esineb *poolt*-tarindeid vähe, on mõneti ootuspärane, sest enamasti on lepingutes sõnaselgelt öeldud, kes mida peab tegema või kellel on õigus midagi teha, mistõttu jäetakse taustale muu info, mitte aga tegija. Ent kui soovitakse põhitegevusse lülitada ka teisi tegevusi (*mine*- ja *tud*-vormide kujul), läheb pilt keerulisemaks, sest ühtaegu on vaja väljendada nii seda, kes teeb, kui ka seda, mida tehakse. Kuna tegu on tihti fookustatud, lisatakse tegija *poolt*-tarindi abil.

(11a) Ühe lepingupoole esitatud taotlus (11b) Ühe lepingupoole esitatud taotluse käesoleva lepingu tingimuste muutmiseks lepingu tingimuste muutmiseks vaatab teine vaadatakse teise poolt läbi ühe kuu jooksul pool läbi ühe kuu jooksul alates taotluse alates vastava taotluse esitamise päevast. esitamise päevast.

(12a) Käesoleva Lepingu täiendused ja muudatused on kehtivad ainult juhul, kui need on koostatud on koostatud kirjalikus vormis ning allkirjastatud mõlema Osapoole poolt. (12b) Lepingu täiendused ja muudatused on kehtivad ainult juhul, kui need on koostatud on koostatud kirjalikus vormis ja mõlemad pooled on need allkirjastanud.

Näites 11a on *poolt*-tarindi abil lausega seotud pealause tegija, kuigi otsest tarvidust sellise esitusviisi järele pole, sest võib ka otsesõnu öelda, kes midagi teeb (11b). Näite 12a põhjal jääb aga mõneti ebaselgeks, kas *poolt*-tarind käib üksnes allkirjastamise või ka koostamise kohta. Eeldatavasti soovitakse siiski rõhutada, et täienduste ja muudatustega peavad nõustuma mõlemad lepingupooled ja kinnitama seda oma allkirjaga, olenemata sellest, kes on need paberile pannud. Seega saab ka siin *poolt*-tarindist hõlpsalt lahti (12b).

Lause 13a pakub näidet kesksõnaga seotud *poolt*-tarindi kohta. Siingi on *poolt*-tarind üleliigne, sest *ettevõtja esitatud ja tellija aktsepteeritud* annab sisu sama moodi edasi. Peale sõna *poolt* tuleb lausest välja noppida ka teisi kantselseikeelendeid. Sellestki lausest vaatab vastu tühiverbi ja *mine*-vormi ühend (*tasustamine toimub*), millele võiks siinkohal eelistada umbisikulist verbivormi (*tasustatakse*). Ka *vastavalt*-tarindit tuleks vältida (sõnad *kohaselt*, *järgi* ja *alusel* sobivad seda asendama) ning fraasile *teostatud tööd* võiks eelistada fraasi *tehtud tööd*. Ümbersõnastatud lause (13b) on loomuliku keelekasutusega hoopis paremini kooskõlas.

(13a) *Tööde eest tasustamine toimub vastavalt ETTEVÕTJA poolt esitatud ning TELLIIJA poolt aktsepteeritud teostatud tööde aktile.* (13b) *Tööde eest tasutakse ettevõtja esitatud ja tellija aktsepteeritud tehtud tööde akti alusel.*

Kui eeltoodud näitelause sisu on paberlikust väljendusviisist hoolimata siiski arusaadav ja sõnastust on võimalik lihtsal viisil parandada, siis alati nii hõlpsasti ei lähe. Selle teema lõpetuseks toon veel ühe näite.

(14a) *Tellija tasub Käsundisaajale tema poolt Lepingu alusel osutatud Teenuste eest 7 (seitsme) kalendripäeva jooksul arvates Tellija poolt aktsepteeritud Teenuse üleandmise-vastuvõtmise akti alusel koostatud arve esitamisest Käsundisaaja poolt.* (14b) *Tellija tasub käsundisaajale lepingu alusel osutatud teenuste eest seitsme kalendripäeva jooksul arvates ajast, kui käsundisaaja esitab arve, mis on koostatud teenuse üleandmise-vastuvõtmise akti alusel, mille tellija on heaks kiitnud.*

Näitelauses 14a on sõna *poolt* abil esitatud nii nominalisatsiooni kui ka kesksõnaga väljendatud tegevuste osalised. Lauset on keeruline lugeda ja mõista, sest see sisaldab peale põhilausega väljendatava tegevuse ka rohkelt muid tegevusi: käsundisaaja osutab tellijale lepingu alusel teenuseid, tellija aktsepteerib akti, käsundisaaja annab teenuse üle, tellija võtab teenuse vastu, käsundisaaja koostab arve, käsundisaaja esitab arve (lisaks on *arvates* moodustatud verbist *arvama*). Selliselt esitatud tegevuste vastu ei saa, küll aga on võimalik teabe hulka hajutada lause liigendamise (14b).

käesolev, antud, vastav ...

Kesksõnade puhul ei ole probleemiks üksnes *poolt*-tarindid. Kuna õigus- ja haldustekstide sõnastust peab olema võimalikult täpne, püütakse seda täpsust saavutada ka kindlaks sõnavaraüksuseks kujunenud kesksõnade, lepingutes peamiselt sõna *käesolev* abil (15a).

(15a) *Ühe Poole poolt käesoleva sätte rikkumisel käsitletakse teise Poole saadetud teadet käesolevas Lepingus fikseeritud aadressile või faksile kohasel viisil saadetud teatena.* (15b) *Kui üks pool rikub seda sätet, käsitletakse teadet, mille teine lepingupool on saatnud lepingus nimetatud aadressil või faksinumbri, kohasel viisil saadetud teatena.*

Seda tüüpi kesksõnade rohkus viitab lepingu koostaja soovile määrata või täpsustada, millest on juttu. Seega täidab *käesolev*, samuti *antud*, *nimetatud*, *alljärgnev* ja *vastav*, eesti kirjakeeles määrava artikli rolli.⁶ Kuna selliseid kesksõnu peetakse ametlike dokumentide keelepruugi loomulikuks osaks, kiputakse nendega harjumusest sageli liialdama või

⁶ R. Argus. Kui sõna ei tähenda, vaid ainult teeb. – Õpetajate Leht, 25.11.2005.

unustatakse teised väljendusvõimalused sootuks. Ka näitelause saab sõnata *käesolev* hakkama (15b).

Iseäranis tarbetu on sõnaga *käesolev* rõhutada sõna *leping*. Enamasti on lepingu avalõigus öeldud, kelle vahel leping sõlmitakse ning kuidas osalisi ja lepingut ennast edaspidi nimetatakse, kuid lepingu koostaja jaoks ei näi sellest piisavat, et sõnast *käesolev* loobuda. Veelgi enam, analüüs näitab, et 39 lepingust 34-s tavatsetakse kas inglise keele eeskujul, soovist eristada määratletud mõisteid määratlemata mõistetest või mingil muul põhjusel tähistada kokkuleppelisi termineid, sh sõna *leping*, ka esisuurtähega, mistõttu on sõna *leping* tekstis topelt markeeritud.⁷

lt-määrsõnad

Eraldi lauselisuse tasandina olen vaadelnud ka määrsõnu, täpsemalt mingi tegevuse toimumise või sooritamise viisi väljendavaid *lt*-määrsõnu. Enamik neist ei paku õigus- ja haldustekstide õigekeelt silmas pidades erilist huvi, kuid halva keelekasutuse näitena võib esile tõsta ajamääruslikest sõnauhenditest (nt *iga päev*, *iga kord*, *õigel ajal*) saadud omadussõnade edasituletisi (nt *igapäevaselt*, *igakordselt*, *õigeaegselt*) (16a), samuti selliseid määrsõnu, mis on tuletatud nimi- ja abisõnatüve liitmisel saadud omadussõnadest (nt *ennetähtaegselt*) (17a).

(16a) *Täitja kohustub esitama Hankijale tööde vastuvõtuaktid kinnitamiseks igapäevaselt, puhkepäevadel tehtud tööde kohta puhkepäevadele järgneval tööpäeval.*

(16b) *Täitja kohustub esitama hankijale tööde vastuvõtmise aktid kinnitamiseks iga päev, puhkepäevadel tehtud tööde kohta puhkepäevadele järgneval tööpäeval.*

(17a) *Töövõtjal on õigus katkestada Leping ennetähtaegselt, kui Töö lõpetamine on võimatu Tellija süül.*

(17b) *Töövõtjal on õigus katkestada leping enne tähtaja lõppu, kui töö lõpetamine on võimatu tellija süül.*

Sellist ületuletamist tuleb taunida, soovitatav on jääda sõnauhendite juurde⁸ (16b, 17b).

Lõppsõna

Nagu näha, ei ole eeltoodus midagi uut: tarbetud *mine*-vormid ja *poolt*-tarindid, liigtarvitatud kesksõnad ning ületuletatud *lt*-määrsõnad korduvad keelehooldajate ja -korraldajate püüdlustest hoolimata⁹ tekstist teksti. Esitatud näidetest ilmneb, et lepingukeelele on selline paberlik väljendusviis iseäranis omane. Kuna lepingute laused on vähe liigendatud ning kogu teave püütakse suruda kas lihtlauseesse või lihtsa ülesehitusega liitlauseesse, tähendab see seda, et moodustatakse üsna pikki fraase, mis omavahel ning stampsõnade ja -väljenditega kombineerudes muudavad lause sisutihedaks ja raskesti mõistetavaks.

Pikad ja keerulised laused ning nominalisatsioonid on jooned, mida tuuakse iseloomulike tunnustena välja ka näiteks ingliskeelsete lepingute puhul.¹⁰ Samas kajastuvad lepingute

⁷ Vt **H. Mäekivi**. Kas *Ostja*, *Müüja* ja *Leping* või *ostja*, *müüja* ja *leping*? – Õiguskeel 2012, nr 1.

⁸ Vt **S. Mäearu**. *lt*-liitelised määrsõnad. – Keelenõuanne soovitab II. Koostanud ja toimetanud T. Erelt ja M. Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2000, lk 117–129.

⁹ Vt **M. Raadik**. Väikesed tarbetekstid. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2011. **E. Pullerits**. Kuidas hoiduda kantseliidist. Tartu: Keelehooldakeskus, 2010.

¹⁰ Vt **P. M. Tiersma**. Some myths about legal language. – Law, Culture and the Humanities, 2006, vol 2, lk 29–50. **A. Trosborg**. An analysis of legal speech acts in english contract law. – Hermes, 1991, No 6, lk 65–90; http://download2.hermes.asb.dk/archive/download/H06_05.pdf.

struktuuris, sõnavaras ja lauseehituses ka kultuurierinevused. Inglisekeelsete dokumentide kultuurisidusaks tunnuseks võib pidada sõnaohtrust: juristid püüavad hõlmata kõiki käsitletava teema aspekte, mistõttu sisaldavad õigustekstid sageli pikki loetelusid, mida on raske mõista. See on ühelt poolt seotud küll kultuuritavadega (aegade jooksul kujunenud harjumus väljendada end kindlal viisil), kuid selle taga võib näha ka õigusspetsialistide soovi kaitsta oma positsiooni: krüpteeritud keel muudab tavainimesed nende teenustest sõltuvaks.¹¹

Ka eestikeelsete lepingute keel väljendab seotust tavadega: samade lausestus- ja sõnastusmallide kordumine loob arusaama millestki püsivast, mis võetakse omaks ja mida pärandatakse edasi. Nii säilitab lepingukeel oma konserveeritud oleku. Samas ei ole eestikeelsetele lepingutele omane väljendusviis tingitud teksti koostaja soovist luua elitaarset teksti, pigem oskamatuses väljendada end teisiti. Levinud on arusaam, et kindlaks kujunenud väljendusviis tagab teksti ametlikkuse. Täpsust püütakse aga saavutada selliste stampsõnade ja -väljendite abil, mille tähendus on tegelikult lai või ebamäärane ja mis seetõttu toovad kasu asemel pigem kahju.

---

¹¹ **N. Woods.** Describing discourse: a practical guide to discourse analysis. London: Hodder Arnold, 2006.